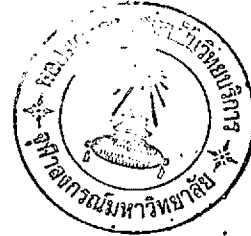

ความหมายของการค่อแพ่ง

1. กฎหมายกับสังคม

แม้ว่านักปรัชญาแต่ละท่านจะมีความเห็นต่างกัน เกี่ยวกับกำเนิดของรัฐ แต่แทบจะไม่มีใครปฏิเสธว่า รัฐจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แปลโคเห็นว่าความแตกต่างกันตามธรรมชาติของมนุษย์ ทำให้เกิดรัฐขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน อริสโตเติลก็ยืนยันว่า มนุษย์มีสภาพเป็นสัตว์การเมืองโดยธรรมชาติ และชีวิตที่ดีกว่าสมบูรณ์กว่าของมนุษย์ ไม่อาจเกิดไ้ในอกรรัฐ

การรวมตัวกันภายใต้รัฐ ทำให้มนุษย์ก่อสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อความดูแลความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง กฎเกณฑ์เหล่านี้เริ่มแรกเป็นเพียงประเพณีแล้วพัฒนาเรื่อยมาจนเป็นกฎหมาย ซึ่งมีระเบียบกระบวนการทางนิติบัญญัติที่แน่นอน นักปรัชญาบางคนเช่น ของ โบแกง (Jean Bodin) และโทมัส ฮอบบส์ (Thomas Hobbes) เห็นว่าเนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์มีแต่ความเห็นแก่ตัวและพยายามคาย ถ้าไม่มีกฎหมาย สังคมก็จะคงตกอยู่ในสภาวะสงครามอย่างนิรันคร ในข้อสันนิษฐานถึงสภาพยุคทองในสมัยบุพกาล (a primitive Golden Age) ซึ่งกล่าวไว้โดย (Seneca) ได้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของกามีกฎหมายไว้ว่า "ในสภาพสังคมบุพกาลมนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมีสิ่งต่าง ๆ ตามความจำเป็น ไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว, ไม่มีทาส, ไม่มีรัฐบาลที่กดขี่, ระเบียบเกิดจากการปฏิบัติตาม - ธรรมชาติ มีผู้ปกครองที่ซาดูฉลาด และก็เป็นผู้นำให้ปฏิบัติแก่สิ่งที่ดีงาม แต่เมื่อเวลานานไป ความไร้เคียงสาอย่างบุพกาลได้หายไป มนุษย์เริ่มโลภไม่พอใจต่อความกังาม หันมายึดถือความเป็นเจ้าของส่วนตัว ความโลภนั่นเองที่ทำให้สังคมแรกที่ที่สุดต้องเสื่อมลง กระทั่งยี่สิบกลายเป็นทรราช ดังนั้นมนุษย์จึงจำเป็นต้องสร้างกฎหมายเพื่อที่จะสามารถควบคุมผู้ปกครองได้"

Dennis Lloyd, The Idea of Law (Harmondsworth : Penquin Books, 1973), P. 16.

สำหรับเพลโตซึ่งให้ความสำคัญแก่ราชานักปราชญ์มากกว่ากฎหมาย ยังยอมรับในภายหลัง
เมื่อเขาเขียนหนังสือเรื่อง "กฎหมาย" (The Law) ว่า "กฎที่เกิดจากผู้ที่มิสติปัญญา
เป็นสิ่งที่ดีเลิศ แต่คนที่ฉลาดเป็นสิ่งที่หายาก ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นสิ่งจำเป็น ไม่มีมนุษย์คนไหน
ที่ล่วงรู้ว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ดีที่สุดในสังคม"

2. พัฒนาการทางกฎหมาย

ในสมัยยุคแรกของยุโรป กฎหมายกับศาสนาเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก พวกสโตอิกเห็นว่า
กฎหมายเป็นกระบวนการ อันชอบธรรมของเหตุผลจากข้อสมมุติฐานอันสูงส่ง ในการบังคับให้กระทำหรือ
ห้ามมิให้กระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อคริสต์ศาสนาเฟื่องฟู กฎหมายรัฐแม้ว่าจะแยกออกจากกฎ-
ศาสนา แต่ก็ยังแยกกันไม่เด็ดขาด เพราะยังเชื่อว่ากฎหมายรัฐยังคง อยู่ภายใต้ขอบเขตกฎหมาย
ของพระเจ้า ออธัสติน และ อีควินัสถือว่า กฎหมายที่ขัดกับพระเจ้าไม่มีว่าเป็นกฎหมาย
มาถึงยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) มีการยอมรับว่ากฎหมายคือกฎธรรมชาติ แต่กฎ
ธรรมชาติมิใช่สิ่งที่มาจกพระเจ้า แต่เป็นกฎของเหตุผล โกรติอุส (Grotius) กล่าวว่า
"กฎธรรมชาติยังคงจะใช้อยู่แม้ว่าจะไม่มีพระเจ้าก็ตาม ทั้งนี้เพราะ "เหตุผล" เป็นคุณสมบัติอัน
ล้ำค่าที่มนุษย์ทุกคนมีเหมือนกัน " ² เช่นเดียวกับ เซอร์ เอ็ดเวิร์ด ค็อก ซึ่งยืนยันว่าเหตุผล คือ
ชีวิตของกฎหมาย กฎหมายจารีตประเพณีโดยตัวของมันเองมิใช่อะไรอื่นนอกจากเหตุผล กฎหมาย
จึงเป็นสมบูรณภาพของเหตุผลนั่นเอง จนที่ ลีลอค นักปรัชญาในยุคก่อนศตวรรษที่ 19 ก็เชื่อว่า
กฎหมายเป็นเหตุผลซึ่งตกลงกันระหว่างมนุษย์ และโดยข้อตกลงจึงกล่าวกฎหมายได้ประกันสิทธิ -
ธรรมชาติ (Natural Right) ของมนุษย์ไว้ด้วย

ในช่วงศตวรรษที่ 19 แนวความคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมือง เริ่มมีอิทธิพลสูง
จนที่ ออธัสติน เจาลัทธินี้เห็นว่า "กฎหมายคือคำสั่งของรัฐอำบิทัย" และ ฮันซ์ เกลด เช่น

¹ พรทิพา บรรทมสินธุ์, "การวิเคราะห์ความคิด เรื่องความยุติธรรมในอุดมรัฐ
ของเพลโต" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การบริหาร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2523) หน้า 14

ซึ่งได้อธิบายถึงความคิดจากสำนักกฎหมายบ้านเมือง ก็เห็นคล้ายคลึงกันว่า "กฎหมาย คือระเบียบความประพฤติของมนุษย์ที่มีลักษณะบังคับ"

3. หน้าที่ของกฎหมาย

แม้ว่าเราไม่สามารถจะกำหนดถึงหน้าที่ของกฎหมายทั้งหมดได้ แต่โดยทั่วไปเรายอมรับว่า¹ กฎหมายมีหน้าที่

3.1 รักษาฐานะฐานของการมีชีวิตอยู่ร่วมกัน แม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะกำหนดได้ยาก เพราะมันขึ้นอยู่กับเป้าหมายของสังคม, ค่านิยมในเรื่องความดี และระเบียบเฉพาะในแต่ละสังคม แต่หลายคนก็ยอมรับหน้าที่ของกฎหมาย

3.2 รักษาอยู่ความตึงเครียดระหว่างปัจเจกชนกับกลุ่มชนในสังคม โดยอย่างน้อยคนในสังคมก็ต้องยอมรับระเบียบสามัคคีร่วมกัน เพื่อความกลมกลืนของชุมชน

3.3 ประกันและปกป้องความสับสนทางกรรมสิทธิ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งหาทางแจกจ่ายทรัพยากรเหล่านั้น

แต่หน้าที่ทั้ง 3 ของกฎหมายคือการรักษาวิถีชีวิตที่สงบ, การสร้างความกลมกลืน และแจกจ่ายทรัพยากร ซึ่งส่วนมากยอมรับกันนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ โดยอาศัยสิ่งที่เรียกว่า "ความยุติธรรม" ดังนั้นหน้าที่หลักของกฎหมายที่ควรจะเป็นก็คือ การสร้างความยุติธรรม

4. กฎหมายกับความยุติธรรม

พวกที่มีความเชื่อตามแนวกฎหมายธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตามที่มีรากฐานจากพระเจ้าพลังจักรวาล (Cosmic force) หรือพวกที่เชื่อในเหตุผลก็ตาม เห็นว่า กฎหมายกับความยุติธรรม เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ โทมัส ฮิดดิสเชื่อว่า "รัฐก็มีอะไรอื่นนอกจากชุมชนของใจ" ความยุติธรรมแท้จริงแล้วเป็นกฎของพระเจ้า (Divine Law) ซึ่งพระองค์ทรงประทานมาเพื่อปกครองมนุษย์ ครามเท่าที่บาปยังปรากฏใน

¹ Eugene Kamenka and Olice Erh - Soon Tay, Justice

โลก แคลเรนซ์ มอร์ริส (Clarence Morris) ถึงกับกล่าวว่า "ยุติธรรม" (Just) เป็นคุณศัพท์ที่ใช้อย่างกว้างขวางว่า "กฎหมาย" โดยเฉพาะเช่นเดียวกับคำประพันธ์ที่ดี (Literary Merit) เป็นคุณสมบัติของวรรณคดีที่ดี (Good Literature) ถ้าปราศจากกฎหมายที่เป็นรูปธรรม (Concrete Law) ก็ไม่มีความยุติธรรมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Justice) ² พวกที่เชื่อว่าความยุติธรรมเป็นหลักสำคัญในกฎหมาย จึงเห็นว่ากฎหมายเป็นสิ่งที้นอกสิ่งที "ควร" จะเป็นมากกว่าแสดงถึงสิ่งที "เป็น"

อย่างไรก็พวกสำนักกฎหมายบ้านเมือง (Legal Positivism) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และจากแนวความคิดของฮูม กับประโยชน์นิยมก็พยายามคัดค้านว่า กฎหมายกับความยุติธรรมเป็นเรื่องซึ่งแยกออกจากกันได้

ฮูม (Hume) ได้แยกแยะข้อความทีเราใช้กันอยู่เป็น 2 พวก คือ ข้อความพวกหนึ่งใช้แสดงข้อเท็จจริง ซึ่งสามารถบอกความจริง (Truth) หรือเท็จ (False) ได้ ข้อความอีกพวกหนึ่งเป็นข้อความทีไม่ได้บอกข้อเท็จจริง แต่บอกถึงสิ่งที "ควร" เป็น ตัวอย่างการตัดสินใจประหารชีวิตผู้กระทำความผิดคนหนึ่ง เรามีข้อเท็จจริงว่าฆาตกรได้ฆ่าผู้นั้นแต่เราไม่มีข้อเท็จจริง (Fact) ยืนยันว่า เราควรจะใช้โทษประหารชีวิตหรือควรจะยกเลิคนั้นเสีย เรื่องของ "ควร" จึงว่าควมกฎเกี่ยวกับ "ปกติสถาน" (Norm) ดังนั้นเมื่อมองจะเห็นว่ากฎหมายกับศีลธรรม แยกออกจากกัน แต่กฎหมายก็ยังมีลักษณะร่วมบางอย่างกับกฎศีลธรรม นั่นคือกฎหมายได้วางกฎเกณฑ์ของความประพฤติมากกว่าจะเป็นเพียงกฎทีแสดงข้อเท็จจริง เช่นกฎหมายที่ว่าด้วยการฆาตกรรมเป็นข้อห้าม การฆ่าผู้อื่น และมีการวางโทษประหารชีวิต สำหรับการกระทำเช่นนั้น กฎหมายจึงไม่ใช่เป็นเพียงข้อเท็จจริงเพราะในข้อเท็จจริงแล้ว ฆาตกรอีกมากทีรายไม่ได้ถูก

¹ Dennis Lloyd, The Idea of Law (Harmondsworth: Penguin Books, 1973), P. 79.

² Clarence Morris, The Justification of the Law (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1972), P. 21.

ประหารชีวิต แต่สิ่งที่กฎหมายทำคือการวางมาตรฐาน หรือปทัสถานแก่ความประพฤติของประชาชน และเจ้าหน้าที่ ว่าการลงโทษ (Sanction) ใดๆจะเกิดขึ้นถ้ามีการฝ่าฝืนกฎหมาย และจากการเรียกของมาตรการบางอย่างให้เกิดขึ้นนี้ ก็ทำให้สิ่งนี้แตกต่างจากกฎศีลธรรม เพราะกฎศีลธรรมยังคงเป็นสิ่งที่ชอบธรรม แม้ว่าจะถูกละเลยหรือไม่นำมาปฏิบัติ อย่างเช่นกฎที่ว่าจงรักเพื่อนบ้านให้เหมือนกับรักตนเอง เป็นต้น¹

ส่วนแนวความคิดประโยชน์นิยมที่พยายามตัดสินทุกอย่างด้วย "ความสุข" จึงมองข้ามความสำคัญของความยุติธรรมไป เป็นซ้ำไต่ตั้งคำถามว่า

เราเข้าใจอะไรเกี่ยวกับคำว่ายุติธรรม ทำไมไม่เป็นความสุข ความสุขคืออะไร ทุกคนเข้าใจทุกคน ความยินดีคืออะไรทุกคน ความเจ็บปวดคืออะไรทุกคนเขาใจ แต่ความยุติธรรมคืออะไร นี้คือเนื้อหาของสิ่งที่ก่อให้เกิดการโต้แย้งเสมอมา โดยความหมายของความยุติธรรมจะบงบอดสิ่งใดไปไม่ได้ นอกจากวิถีแห่งความสุข²

กฎหมายในความหมายของประโยชน์นิยมจึงสัมพันธ์กับความสุข ไม่ใช่ความยุติธรรม หรือ ศีลธรรมตามที่พวกกฎหมายธรรมชาติเชื่อ แต่พวกประโยชน์นิยมก็มักจะถูกโต้แย้งเสมอ เพราะถ้าประโยชน์นิยมยืนยันว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกันในทางแสวงหาความสุข ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการหลีกเลี่ยงปัญหาเรื่องความยุติธรรมในความหมายของพวกกฎหมายธรรมชาติไปได้

เมล็ดพันธ์ทางความคิดของอูม และประโยชน์นิยมที่ไปรยไว ได้ผลิตออกนอกผลจนสำนักกฎหมายบ้านเมืองสามารถเก็บเกี่ยวไปใช้ได้เป็นอย่างดี ทั้งจอห์น อดสตัน และ ฮันซ์ เกลเซิน ไม่เชื่อว่ากฎหมายจะมีหน้าที่บังคับความยุติธรรม เกลเซินถือว่า กฎหมายกับความยุติธรรมควรแยกออกจากกัน เพราะ "อะไรยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรม เป็นเรื่องของการใช้วิจารณญาณในคุณค่า "ซึ่งเป็นอัตนัย (Subjective) เขาเห็นว่า "กฎหมาย" ก็เช่น

¹ Ibid., P.97.

² พรทิศา บรรทมสินธุ์, "การวิเคราะห์ความคิดเรื่อง ความยุติธรรมในอุดมรัฐของเพลโต" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชา ปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 86

เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ มีลักษณะ เป็นกฎแห่งปทัสถานที่มีมนุษย์สมมติขึ้นมา เพื่อการ เรียนรู้ เกี่ยวกับ พฤติกรรมของมนุษย์และนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของสังคม¹ แกนแท้ของกฎหมายจะต้องไม่ถูก กระแทกกระแทกเห็นจากสิ่งภายนอกที่เปลี่ยนแปลงได้ การศึกษาค้นคว้าในเรื่องกฎหมายจึงมีไว้เพื่อ ทราบว่า "กฎหมายควร เป็นอย่างไร" แต่เพื่อทราบ ว่า "กฎหมายเป็นอย่างไร"²

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทยซึ่งได้รับอิทธิพลของสำนัก กฎหมายบ้านเมือง กับพระราชดำรัสว่า

"เราจะต้องระวังอย่างคิดเอากฎหมายไปปนกับความดี ความชั่วจากความยุติธรรม กฎหมายเป็นคำสั่ง เป็นแผนที่เราจะต้องปฏิบัติความ แต่กฎหมายนั้นบางทีก็จะชั่วได้ ฉะนั้นยุติธรรมก็ดี ความดีความชั่วอะไรก็ชั่ว อะไร เป็นยุติธรรมอะไร ไม่ยุติธรรม มีข้อบกพร่องขึ้นหลายแห่ง เช่นตามศาสนาต่างๆ แต่กฎหมายนั้นเกิดขึ้นโดยเหตุเกิดจากกฎปกครองแผนดินชาติปกครองแผนดินอนุชาติเท่านั้น"³

การยึดหลักว่ากฎหมายกับความยุติธรรมเกี่ยวข้องกันหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับความเชื่อ ในปรัชญาพื้นฐานของแต่ละบุคคล แต่ในเรื่องการถือแห่งแล้วผู้ซึ่งขึ้นกฎหมายต้องยอมรับ สมมติฐานเบื้องต้นแรกเสียก่อนว่า ความยุติธรรมเป็นส่วนสำคัญของกฎหมาย เพราะมันเป็นการถือ แห่งจะไม่สามารถเป็นรูปแบบการชักขึ้นกฎหมายที่ชอบธรรมไปได้เลย ในที่นี้เราจึงยืนยันความ เชื่อที่ว่า ความยุติธรรมเป็นความจำเป็นพื้นฐานของกฎหมาย ดังนั้นสิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไป ก็คือ ความยุติธรรมในกฎหมายมีองค์ประกอบอย่างไร ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเราอาจแบ่งองค์ประกอบ ดังกล่าวได้ 2 ส่วน คือ

4.1 เนื้อหาความยุติธรรม (Substantial Justice) เป็นคุณค่าภายนอก (Value) ที่ใช้กำหนดเนื้อหาในกฎหมาย ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามเวลา, สถานที่ เชื้อชาติ, เศรษฐกิจ, สังคม เช่นกฎหมาย การหลบหนีทาสปี 1850 ได้แสดงความแตก

¹ สุรินทร์ ถั่วทอง, "อันธู เลอเซน และทฤษฎีบริสุทธิ์แห่งกฎหมาย," วารสาร อัยการ 2 (18 มิถุนายน 2522) หน้า 38

² วิศา มหาคุณ, การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย (กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 50

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 53

ต่างของค่านิยมที่ใช้กำหนดเนื้อหาความยุติธรรมในกฎหมายได้เป็นอย่างดี เพราะความแตกต่าง
กันนี้ เคยทำให้สหรัฐต้องแบ่งแยกออกเป็นรัฐทาส (Slave State) กับรัฐเสรี (Free
State) มาแล้ว หรืออย่างในสมัยกรีกโบราณความยุติธรรมก็คือความไม่เท่าเทียมกัน แต่ใน
ปัจจุบันเรากลับถือว่าความเท่าเทียมกันเป็นความยุติธรรมที่กฎหมายควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น

4.2 รูปแบบความยุติธรรม (Formal Justice) เป็นส่วนกำหนดความเท่าเทียม
กันในการบังคับใช้กฎหมาย เพราะโดยทั่วไปกฎหมายถูกคาดหวังไว้ว่าจะถูกใช้อย่างเท่าเทียมกัน
ในทุกสถานการณ์และต่อทุกคนซึ่งกฎหมายเกี่ยวข้อง โดยปราศจากความกลัว, ความชื่นชอบ,
ความรวบ, ความจน ฯลฯ ฮาร์ท (Hart) สรุปว่านี่คือวิธีการอย่างเดียวกันในกรณี
เหมือนกัน (Treat Like Case as Like) ซึ่ง เชิม เพอร์เรียแมน (Chim
Perelman) อธิบายว่า คือ "การใช้ที่ศาลเดียวกันต่อสมาชิกซึ่งถูกพิจารณาว่า อยู่ใน
ฐานะหรือกลุ่มเดียวกัน" ถ้าเราขยายรูปแบบความยุติธรรมในหลัก "การใช้วิธีการอย่างเดียวกันในกรณี
ที่เหมือนกัน"² จะเห็นว่าประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ

- 1. มีกฎเกณฑ์ซึ่งวางไว้ว่า ประชาชนจะถูกบังคับอย่างไรในกรณีหนึ่ง ๆ
- 2. กฎนี้จะต้องมีลักษณะทั่วไป (General)
- 3. กฎนี้จะต้องใช้อย่างไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก (Impartially Applied)

ตัวอย่างเช่นกฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้ชายที่อายุ 25 ขึ้นไป มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
ความยุติธรรมที่เกิดจากการบังคับใช้อย่างเดียวกัน ในกรณีที่เหมือนกันในความหมายนี้คือ ไม่ว่า
ผู้ชายคนนั้นจะฉิวขาวฉิวดำ หรือเชื้อชาติอะไรก็ตาม ถ้าอายุ 25 ปี มีสิทธิออกเสียงทั้งสิ้น ถ้า
ไม่ยอมให้ผู้ชายที่มีอายุ 25 ปี บางคนออกเสียง ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีข้อห้ามไว้ ก็ถือว่าใช้กฎหมาย
นี้อย่างไม่ยุติธรรมตามหลักการนี้

1 Robert T.Hall, The Morality of Civil Disobedience (New York:
Harper and Row Publishers , Inc., 1971), P . 2 .

2 Eugene Kamenka and Alice Erh - Soon Tay, justice (London:
Edward Arnold Publisher, 1979) , P22.

คณะกรรมการเพื่อสิทธิพลเมืองของสหรัฐ (United State Commission on Civil Right) มีรายละเอียดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่ยุติธรรมมากมาย เช่น ในปี 1964 ที่เคมบริดจ์ ตำรวจมักจะใช้กฎหมายผู้ผิดบกพร่อง เมื่อต้องการกำจัดผู้นำขบวนการเรียกร้องสิทธิ ให้พ้นออกไปจากเส้นทาง การเมือง ผู้นำผิวดำหลายคนไม่ได้ถูกกล่าวหาว่าละเมิดพระราชบัญญัติด้วยกัน เชื้อชาติ แต่มักจะถูกกล่าวหาว่าทำลายความสงบสังคมเป็นต้น

โดยสรุปการพิจารณาความยุติธรรมในกฎหมาย จะต้องพิจารณาความถูกต้องทั้งเนื้อหาและรูปแบบความยุติธรรม ความยุติธรรมเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่สามารถทำให้เรากล่าวได้ว่ากฎหมายฉบับนั้นยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะในด้านรูปแบบความยุติธรรมซึ่งมักจะถูกนำมาเป็นข้ออ้างจูงใจให้คนเชื่อฟังกฎหมายเสมอมา ทั้งที่กฎหมายนั้นอาจมีเนื้อหาที่ไม่ยุติธรรม ตัวอย่างที่อาจเปรียบเทียบให้เห็นได้ เช่น พ่อคนหนึ่งได้วางกฎไว้ว่า "ถ้าลูกชายคนใดก็ตาม แต่งงานกับผู้หญิงคาทอลิก ก็จะถูกตัดจากกองมรดก" จะเห็นได้ว่ากฎดังกล่าวนี้ มีความยุติธรรมเพียงรูปแบบคือใช้บังคับต่อลูกชายของเขาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าเนื้อหาของกฎนี้จะยุติธรรมไปด้วย ดังนั้นสิ่งที่น่าเป็นห่วงเตือนใจก็คือ กฎหมายอาจบังคับใช้อย่างยุติธรรมทั้ง ๆ ที่เนื้อหาของมันอติธรรม

5. กฎหมายกับร่างกฎหมาย

ทั้งรูปแบบและเนื้อหาของความยุติธรรมในกฎหมายล้วนแต่ เป็นสิ่งที่บุคคลพึงมีใช้ เป็นเป้าหมายในการคัดค้าน แต่กฎหมายจะยุติธรรมหรือไม่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ เกี่ยวข้องอีกมากมายที่เราต้องคำนึงถึง เช่น ถ้ามองย้อนตัวบทกฎหมายขึ้นไปถึงแหล่งที่มาของกฎหมาย จะเห็นได้ว่าโอกาสที่กฎหมายจะไม่ยุติธรรมนั้นมีมากทีเดียว คือฉพาะพิจารณาทางด้านตัวบุคคลกฎหมาย เราจำต้องยอม

¹ Robert T .Hall , The Morality of Civil Disobedience (New York: Harper and Row Publishers, Inc.,1971),P.16.
² Dennis Lloyd, The Idea of Law (Harmondsworth: Fenquin Books, 1973),P.47.

รับในข้อจำกัดของความเป็นมนุษย์ นั่นคือผู้ออกกฎหมายอาจจะไม่เห็นแก่ตัว ยึดมั่นในความคิดของตนเองเกินไป สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลให้กฎหมายไม่ยุติธรรมได้ และถ้ามองทางคานาระบบหรือขบวนการนิติบัญญัติ กฎหมายในระบบประชาธิปไตยนั้น โดยหลักการแล้วประชาชนเป็นผู้ควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติ โดยผ่านการเลือกตั้งก็จริง แต่ในประเทศกึ่งพัฒนา หรือประเทศที่พัฒนาแล้วบางประเทศ ข้อเท็จจริงดังกล่าวแทบจะไม่เกิดขึ้นเลย ทั้งนี้เพราะกฎหมายแทนที่จะมาจากความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ กลับมาจากความต้องการของพรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มเล็ก ๆ ที่สนับสนุนพรรคการเมืองสิ่งนี้มักเป็นจุดอ่อนของประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ฝ่ายดังกล่าวนิยมโจมตีเสมอมาว่า "กฎหมายคือสิ่งที่พิทักษ์อภิสิทธิ์ของชนชั้นผู้ออกกฎหมายนั่นเอง"

6. คำจำกัดความการคัดค้าน

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น ได้แสดงให้เห็นแล้วว่ากฎหมายและการบริหารงานของรัฐภายใต้กฎหมายอาจจะไม่ยุติธรรมได้ ปัญหาอยู่ที่ว่าเราในฐานะพลเมืองภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตย ควรนิยามที่ต่อความอยุติธรรมอย่างไร ถ้าเราได้พลิกย้อนหน้าประวัติศาสตร์การต่อสู้ของมวลมนุษยชาติ เราจะได้รับคำตอบของปัญหานี้หลายประการ ตั้งแต่การประท้วงตามช่องทางของกฎหมาย ตลอดจนไปถึงการปฏิวัติ โคนดระบบกฎหมายและรัฐบาล แต่สิ่งที่วิพากษ์วิจารณ์ให้ความสนใจก็คือ วิธีการที่เรียกว่า "การคัดค้าน" (Civil Disobedience)

โจเซฟ ทัสแมน (Joseph Tussman) เห็นว่าการคัดค้าน "เป็นความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ 2 อย่าง คือ การยอมรับกฎหมายอย่างสิ้นเชิงกับการกบฏ" ¹ หมายความว่า การคัดค้าน เป็นทางสายกลางระหว่างข้อ 2 ข้าง 2 ข้าง ในการแสดงออกทางการเมือง คือเป็นการคัดค้านไม่เชื่อฟังกฎหมายอยุติธรรมบางฉบับโดยที่ยังเคารพต่อระบบกฎหมายอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การคัดค้านต่างจากการปฏิวัติ เนื่องจากการปฏิวัติมีจุดหมาย "ล้มล้างรัฐบาล และ

¹ Elliot M. Zashin, Civil Disobedience and Democracy (New York: The Free Press, 1972), P.31.

รัฐธรรมนูญที่ถูกถอดตามกฎหมาย เพื่อต้องการ เปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางสังคม และการเมือง¹ ดังนั้นการถือแฟงจึงนับว่า เป็นรูปแบบการต่อสู้ทางการเมืองที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย เพราะในระบอบนี้ ประชาชนมิใช่เป็นเพียงชิ้นส่วนของการปกครองที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของ สังคมจนถึงกับต้องละทิ้งมโนธรรมของตนเอง บาร์คเกอร์ถึงกับกล่าวว่า "การถือแฟงเป็นวิถี ทางซึ่งบุคคลสามารถสร้างความภาคภูมิใจต่อความยุติธรรม ซึ่งอยู่นอกเหนือตัวบทกฎหมาย ในขณะที่ มิโคลกลางกฎหมายและความเป็นระเบียบของสังคม มันเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการประชาธิปไตย² อย่างไรก็ตามการกล่าวถึงการถือแฟงของนักปรัชญาข้างต้นนั้น ยังไม่สามารถให้ภาพที่ชัดเจนเพียงพอ แก่เรา ในการนำไปตัดสินได้ว่าการกระทำอย่างไรบ้างจึงจะเรียกได้ว่าเป็นการถือแฟง ดังนั้น สิ่งที่เราต้องพิจารณาคือ องค์กรระบอบอันเป็นนิยามของการถือแฟง

ฮูโก เอ.บี.โด้ เห็นว่าการกระทำที่เรียกว่าเป็นการถือแฟงจะต้อง "เป็นการจงใจ ผ่าฝืนกฎหมาย, ควมมโนธรรม, เปิดเผยต่อสาธารณณะ, ขอมรับการลงโทษจากการฝ่าฝืน กฎหมายนั้น, ไม่ใช่ความรุนแรง และมีจุดหมายเพื่อให้เกิดการศึกษา³ จอห์น รอลส์ ก็มีความ เห็นคล้ายคลึงกับบีโด้ คือเห็นว่าการถือแฟงต้องเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย, ควมมโนธรรม, ไม่ใช่ความรุนแรงและขอมรับการลงโทษ⁴

¹ Herbert Marcuse, "Ethic and Revolution," in Revolution and Rule of Law, Edward Kent, ed. (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1971), P.47.

² Elliot M. Zashin, Civil Disobedience and Democracy (New York, The Free Press, 1972), P.31.

³ Ibid., P.31.

⁴ John Rawls, "The justification of Civil Disobedience," in Civil Disobedience : Theory and Practice, Hugo Adam Bedua, ed., P.246.

แต่โรเบิร์ต ฮิลล์กลับไม่พอใจนิยามที่กรุงรัตนแบบของรอลล์และบีโค เพราะเห็นว่าทำให้ความหมายของการคือแพ่งแคบและจำกัดตัวเอง ในด้านของความอาจจะเป็นไปได้ (Possibility) ของการพิสูจน์ความชอบธรรม ก่อที่จะพิจารณาถึงหลักศีลธรรมที่ใช้อยู่ในการคือแพ่ง เช่นถ้าเราถือว่า การเปิดเผยต่อสาธารณะ เป็นส่วนหนึ่งของคำจำกัดความ การกระทำที่ไม่เปิดเผยก็จะไม่ชอบธรรมและถูกตัดออกจากข่ายของการคือแพ่งทันที ทั้ง ๆ ที่การกระทำนั้นอาจจะมีหลักทางศีลธรรมที่สนับสนุน อย่างเช่นการกระทำของจอห์น บราวน์ ในการปลดปล่อยทาสนิวกาที่ฮาร์เปอร์ เฟอริ ก็ไม่อาจนับได้ว่าเป็นการคือแพ่ง เพราะชัคกับองค์ประกอบที่สำคัญคือการใช้ความรุนแรง ฮิลล์จึงไม่เห็นด้วยกับการวางนิยามแบบนี้ เขาเสนอว่าการนิยามการคือแพ่งควรจะเป็นแบบสั้น ๆ (Minimal Definition) คือ " เป็นการกระทำที่มีคุณความดี โดยอ้างเหตุผลทางศีลธรรม" หลักศีลธรรมที่อ้างอาจจะมีรากฐานที่แตกต่างกันเช่น ลอยด์ แกลิสัน (Lloyd Garrison) ก็อาจจะอ้างสิทธิทางธรรมชาติแบบมนุษยนิยม ในขณะที่โทโรอาจจะอ้างหลักศีลธรรมแบบอูตรภาวะนิยม เป็นต้น ความขัดแย้งที่เกิดจากคำจำกัดความ "การคือแพ่ง" ที่กลาวมานั้น เป็นเพียงตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่าเรายังไม่สามารถหาข้อยุติในนิยาม "การคือแพ่ง" ซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายได้ ปัญหาใหญ่ ๆ ของความไม่ลงรอยที่พอจะสรุปได้ 2 ข้อก็คือ

1. ปัญหาที่เกิดจากความพยายามแยกแยะระหว่างการพิสูจน์ความชอบธรรม (Justification) จากการแบ่งแยกจำพวก (Classification) จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในการเลือกนิยามอย่างสั้นหรืออย่างครอบคลุม

2. ปัญหาซึ่งเกิดจากการนิยามองค์ประกอบย่อยในนิยามไม่ตรงกันอย่างเช่นนักปรัชญาบางคนอาจจะยอมรับว่า การคือแพ่งต้องไม่ใช้ความรุนแรง แต่ก็ให้ความหมายของ "ความรุนแรง" ต่างกัน

ในความคิดของผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการให้คำนิยามที่สั้นเกินไปแบบฮิลล์ เพราะไม่สามารถแสดงความชัดเจนเพียงพอ ระหว่างการคือแพ่งกับการประท้วงในรูปแบบอื่น แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับองค์ประกอบบางอย่าง ที่รอลล์กับบีโคให้ไว้ เช่นการคือแพ่งต้องรับการลงโทษคำนิยามที่ผู้เขียนยอมรับก็คือ การคือแพ่งต้องเป็นความจงใจว่าเป็นกฎหมายบางฉบับ, โดย มโนธรรม,

1 Robert T. Hall, The Morality of Civil Disobedience , P. 15

เปิดเผยต่อสาธารณะ. ไม่ใช้ความรุนแรง และทำไปเพื่อต้องการให้เปลี่ยนแปลงนโยบายหรือกฎหมายอยู่ศีลธรรม

6.2 การฝ่าฝืนกฎหมาย การคัดค้านเป็นการจงใจฝ่าฝืนกฎหมายของรัฐ ในที่นี้อาจจะฝ่าฝืนโดยการกระทำ (Positive) เช่นการที่คนนิวกัวเข้าไปนั่งในร้านอาหาร ซึ่งห้ามคนนิวกัวเข้าไปได้ หรืออาจจะฝ่าฝืนโดยงดเว้นการกระทำ (Negative) เช่นการหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับการเกณฑ์ทหาร เพราะต้องการประท้วงสงครามเป็นต้น ความจงใจที่เรากล่าวถึงหมายความว่า อย่างน้อยผู้คัดค้านจะต้องรู้ว่าการกระทำของตนนั้น รัฐได้บัญญัติว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แม้ว่าโดยส่วนตัวเขาเองอาจจะรู้สึกว่าการกระทำของเขาถูกกฎหมายก็ตาม คริสเตียน เบย์ กล่าววว่า

"ผู้คัดค้านสามารถคิดว่าการกระทำของเขาถูกกฎหมาย แต่ที่จริงแล้วลักษณะของการกระทำที่เรียกว่าการคัดค้านนั้น ขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายตรงข้ามที่ทรงอำนาจ เรียกกมันว่าผิดกฎหมาย และผู้ฝ่าฝืนรู้อะไร การที่เราต้องกำหนดให้แน่ชัดลงไปว่าการคัดค้านที่ผิดกฎหมายเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ (Authority) เพื่อคัดค้านซึ่งกันกฎหมายโดยอ้างว่าเป็นการพิสูจน์ว่ากฎหมายนั้นขัดรัฐธรรมนูญ ริชาร์ด วอสเซอร์สตรอม (Richard Wasserstrom) ยืนยันว่า ถ้าการคัดค้านถูกกระทำโดยอ้างกฎหมายสูงสุด หรือสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มันก็ไม่ใช่การคัดค้าน แม้ว่าจะเป็นการประท้วงต่อความอยุติธรรม และปฏิบัติอย่างเดียวกันกับการคัดค้านก็ตาม นักปรัชญาคนอื่น ๆ เช่น คาร์ล โคเฮน (Carl Cohen) ไม่ถึงกับปฏิเสธกรณีการอ้างความชอบธรรมของรัฐธรรมนูญว่า จะทำให้สูญเสียลักษณะของการกระทำ ที่จริงว่าเป็นการคัดค้าน เพียงแต่ว่าการอ้างในรัฐธรรมนูญศาลเห็นชอบด้วยก็ไม่ถือว่าเป็นการคัดค้านอีกต่อไป

ด้วยเหตุที่การคัดค้าน เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายจึงต่างจากการไม่เชื่อฟัง (Dissent)

¹ Elliot M. Zashin, Civil Disobedience and Democracy (New York: The Free Press, 1972), P.31.

² Ibid., P.31.

และการต่อต้าน (Resistance) เพราะการกระทำ ๒ อย่างหลังนี้ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมาย คืออาจจะเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎของโรงเรียน สมาคม ฯลฯ ในทางตรงข้ามทั้งการต่อต้านและการไม่เชื่อฟังบางอย่าง ยังได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายอีกด้วย เช่นการคัดค้านโดยมิชอบธรรม (Conscientious Objection) ซึ่งเป็นการที่กฎหมายให้สิทธิพิเศษต่อบุคคลบางกลุ่ม ด้วยการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตัวอย่างเช่น สมัยอาณาจักรโรมัน¹ ชาวฮิวไม่จำเป็นต้องบูชาจักรพรรค์เสมือนพระเจ้าดังที่กฎหมายบัญญัติ เช่นเดีวกันโทโรก็ได้รับการยกเว้นภาษีบำรุงศาสนาในฐานะผู้คัดค้านกฎหมายโดยมิชอบธรรม ในปัจจุบันการคัดค้านกฎหมายโดยมิชอบธรรมนี้มีความหมายเจาะจงถึงพวกที่ได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร เมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าการทำตามกฎหมาย ขัดต่อมโนธรรมหรือศาสนาที่ตนเองยึดถืออย่างรุนแรง

๖.๕ มโนธรรม การทำตามมโนธรรมนั้นเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการกระทำที่เราถือว่าเป็นการกระทำที่มีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Honor) ดังนั้นการถือแพ่งจึงต้องเป็นการกระทำที่มาจากมโนธรรม โทโรถือว่ามโนธรรมยากจนและอยู่เหนือกฎหมาย นักปรัชญาอีกหลายคนก็ได้ยกย่องคุณค่าของมโนธรรมไว้อย่างสูงสุด แต่เราก็ยังไม่มีความคิด (Concept) ที่แจ่มชัดนักว่าการกระทำอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการกระทำตามมโนธรรม จอห์น ราวล์ (John Rawls) เห็นว่า "การทำตามมโนธรรมก็คือการกระทำที่มุ่งไปสู่จิตสำนึกของความยุติธรรม"² ดังนั้นถ้าถือตามราวล์ก็ต้องให้นิยาม "ความยุติธรรม" เสียก่อนจึงจะรู้ว่าการกระทำอย่างไรมุ่งไปในทิศทางของความยุติธรรม แต่ "ความยุติธรรม" ก็มีหลายความหมายคลุมเครือพอ ๆ กับมโนธรรมแต่ละคนก็เห็นแตกต่างกันออกไป ในที่นี้จึงยึดถือความหมายว่า การกระทำตามมโนธรรมคือ "การกระทำที่ผู้ทำเชื่ออย่างจริงใจว่า ได้ทำสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าการกระทำอันนั้นโดยเป็นจริงแล้ว"

¹

Robert T. Hall The Morality of Civil Disobedience (New York: Harper and Row Publishers, Inc., 1971), P. 303

²

John Rawls, "The Justification of Civil Disobedience," in Civil Disobedience : Theory and Practice, Hugo Adam Bedua, ed., P. 246.

อาจจะผิดหรือถูก อยุติธรรมหรือเกิดความเสียหายก็ตาม" ซึ่งเป็นคำนิยามที่เป็นกลาง ๆ คือ ไม่ไปผูกพันกับค่านิยม (Value) อันหนึ่งอันใดเหมือนกับของรอลส์

6.3 การใช้ความรุนแรง (Non - Violence)

การแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี นับว่าเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญอันหนึ่งของกฎหมาย และระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงจึงเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการก่อร่าง สอน รอลส์ เห็นว่าการไม่ใช้ความรุนแรงในการก่อร่าง เป็นการยืนยันถึงความจริงที่ว่า การก่อร่างเป็นความตั้งใจที่จะเข้าถึงความยุติธรรมของชนส่วนใหญ่ และแสดงตัวมันเองว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของกรรมแสดงความคิดเห็น (Speech) แต่การกระทำอย่างไรจึงจะเรียกว่า "ไม่รุนแรง" ก็ขึ้นอยู่กับคำจำกัดความคำว่า "รุนแรง" ซึ่งยังเป็นคำที่คลุมเครืออยู่ แต่อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้ว " ความรุนแรง " มักจะหมายถึง ความตั้งใจที่จะใช้กำลังหรืออำนาจที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น โดยไม่มีนิยมน¹ เช่น การเอาไม้ทุบกระโถนของผู้อื่น , การตบเจดหน้าทีตำรวจ เป็นต้น

จอห์น ดีวีย์ (John Dewey) ให้คำจำกัดความ "อำนาจหรือพลัง" ว่าเป็นกำลังซึ่งนำไปสู่วิถีการที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และ "ความรุนแรง" ก็คืออำนาจหรือพลังที่ดำเนินไปผิดทาง เขาบอกว่า "พลังที่กลายเป็นความรุนแรงเมื่อมันทำลายจุดประสงค์แทนที่จะทำให้จุดประสงค์นั้นสำเร็จ ตัวอย่างเช่นการที่คนระเบิดไคร้ระเบิดใส่คน แทนที่จะระเบิดหิน กล่าวคือ "ความรุนแรง" เป็นสิ่งที่นำความสูญเปล่า (Waste) มาให้แทนที่จะก่อให้เกิดผลิตผล และทำให้เกิดการทำลาย แทนที่จะเป็นการสร้างสรรค์ นิวตัน การ์เวอร์² ซึ่งมีความคิดค้านองเกี่ยวกับดีวีย์ เสริมว่า "ความรุนแรงนั้นมันทำลายสิทธิของมนุษย์" ค่ายถ้าจะกล่าวรวมไปแล้วก็อาจจะถือว่า สิทธิของมนุษย์ก็อยู่ในจุดประสงค์ของมนุษย์นั่นเอง

เมื่อพิจารณาจากความหมาย "ความรุนแรง" ของดีวีย์ กับความหมายโดยทั่วไปแล้ว

¹ Carl Cohen Civil Disobedience (New York and London : Columbia University Press, 1971), P.23.

² Joseph Betz, Violence : Garver's Definition and a Deweyan Correction, Ethic 84 (July 1977) : 342

ความรุนแรงน่าจะหมายถึง "ความตั้งใจที่จะใช้กำลังก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย, ทรัพย์สิน หรือจุดประสงค์ของผู้อื่น" ที่จำเป็นต้องเน้นคำว่า "ความตั้งใจ" ซึ่งเป็นความหมายในแง่ความรู้สึกภายใน (Inner Attitude) ก็เพราะเป็นการยากที่เราจะตัดสิน ความรุนแรงจากผลเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นเนื่องจากเรายังไม่มีความเห็นเกี่ยวกับชนิด (Type) และระดับ (Level) ของการกระทำที่จะมองได้อย่างแน่นอนว่าการกระทำอย่างนั้นเป็นความรุนแรง เช่น ถ้าเราถือว่าการทำร้ายร่างกายเป็นความรุนแรง การที่ฝ่ายสัมพันธมิตร เขาสักกัณฝ่ายอีกะในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง เป็นเหตุให้เด็กต้องตายหรือบาดเจ็บ เราก็ต้องถือว่าฝ่ายสัมพันธมิตรใช้ความรุนแรง แม้ว่ากรกระทำอย่างนั้นสามารถจะช่วยชีวิตคนในหมู่บ้านอีกหลายหมู่บ้านชีวิตได้ก็ตาม ตรงข้ามการที่พนักงานในโรงพยาบาลสตรีศฤศทำงาน แม้จะไม่ได้เป็นการทำร้ายร่างกายโดยตรง แต่มันก็ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง เราจะต้องว่าการหยุดงานของพนักงานไม่ใช่ความรุนแรง หรือ

ถ้าเราบิ่คดีนิยาม "ความรุนแรง" ดังที่เราได้กล่าวมาแล้ว เราอาจจะตอบปัญหาอีก ๒ ข้อ ที่ยังคลุมเครือได้ ปัญหาแรกคือการกระทำใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ต่ออาชญากร เช่น การที่เพชรฆาตประหารชีวิตนักโทษ จะถือว่าเป็นการใช้ความรุนแรงหรือไม่ คำตอบก็คือไม่ใช่ความรุนแรง เพราะจากนิยามดังกล่าวเราจะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายของมนุษย์ก็คือความสงบสุข และการไม่ทำร้ายผู้อื่น อาชญากรเองก็ต้องมีเป้าหมายเช่นนี้ ด้วยในฐานะมนุษย์ อีกปัญหาหนึ่งคือการป้องกันตนเอง (Self Defense) ตามความจำเป็นก็ไม่นำถือว่าเป็นการใช้ความรุนแรง เพราะขาดเจตนาสร้าง ความเสียหายต่อผู้อื่นตามคำนิยามดังกล่าว

๖.๔ การถือแพ่งต้องเปิดเผย (Public)

การถือแพ่งที่เปิดเผยย่อมแสดงถึงความจริงใจที่ผู้กระทำต้องการยืนยันความถูกต้องในหลักศีลธรรมของตน ที่ต่างจากหลักศีลธรรมในกฎหมายที่เขาตัดสิน และยังเป็นการประชาสัมพันธ์อันจริงจัง. ให้การศึกษาหรือเป็นสิ่งที่พวกอนาธิปไตยในอเมริกาเรียกว่า "โฆษณาชวนเชื่อด้วยการกระทำ" (Propaganda by Deed) อันเป็นยุทธวิธี (Tactics) อย่างหนึ่งที่มีผลต่อมหาชนในระดับกว้าง (Public Effect) การกระทำที่เปิดเผยยังแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเห็นได้ชัดกว่า ซึ่งจุดนี้เองทำให้การถือแพ่งต่างจากอาชญากรรม เพราะอาชญากรต้องการปกปิดสิ่งที่เขาเหล่านั้นกระทำ ในขณะที่เกี่ยวกับการกระทำที่เปิดเผยก็

ทำให้การถือแพ่งต่างจากการเล็งกฎหมายด้วย เพราะผู้เล็งกฎหมายอาจพอใจเพียงจำตนเองได้
รับผลสำเร็จจากการเล็งกฎหมายนั้น แต่การถือแพ่งมีเจตนาที่จะเปิดโปงและเปลี่ยนแปลงกฎหมาย
อยู่ดีธรรมจึงไม่พอใจเพียงการได้รับการยกเว้นผลจากความอยู่ดีธรรมเป็นส่วนตัว แต่ต้องการให้
กฎหมายยกเว้นต่อทุก ๆ คนที่ได้รับความอยู่ดีธรรมจากกฎหมายอย่างทั่วถึง ตัวอย่างเช่นนายแพทย์
คนหนึ่งได้ฉกฉอบท่าแหง ซึ่งโดยใจจริงเขาอาจไม่เห็นด้วย และต้องการให้เปลี่ยนกฎหมาย แต่
การกระทำของเขาไม่เปิดเผย เราถือว่ากรกระทำเช่นนี้เป็นกรเล็งกฎหมาย แต่คงไม่ถึงกับ
เป็นอาชญากรรมในความหมายเคร่งครัด

รอดสเนว่าการถือแพ่งจะชอบธรรมหรือไม่ สิ่งหนึ่งที่ชัดเจนค่านึงถึงก็คือ "ผู้ถือแพ่ง
จะต้องมีความตั้งใจอย่างหนักแน่นว่า ใครก็ตาม ซึ่งตกอยู่ภายใต้ความอยู่ดีธรรมในระดับเดียวกัน
นี้ มีสิทธิที่จะต่อต้านวิธีเดียวกันกับเขา"¹ ความคิดนี้เป็นหลักการทั่วไปสำหรับการกระทำที่
เรียกว่า เป็นการกระทำตามหลักศีลธรรม เพราะผู้กระทำต้องการให้หลักการนี้ใช้อย่างสากล
เรื่องการถือแพ่งนั้นการกระทำอย่างเปิดเผยก็น่าจะแสดงความจริงจังระดับหนึ่งว่า ผู้กระทำต้อง
การให้หลักการนี้ใช้ได้อย่างสากล ซึ่งนับว่าเป็นการแสดงให้เห็นความชอบธรรมของการถือแพ่ง
ได้เป็นอย่างดี

7. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการถือแพ่ง

อาจกล่าวได้ว่าการถือแพ่งไม่ใช่เรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 หรือ 20 แต่ถา
พลิกย้อนประวัติศาสตร์ยุโรปลงไป จะเป็นแนวความคิดทางปรัชญาซึ่งแสดงความขัดแย้งระหว่าง
บุคคลกับกฎหมายหรือกับรัฐ ควบคู่กันของการถือแพ่งมากมายดังเช่น การฝ่าฝืนกฎหมายของ
อังกติกอน ในนิยายกรีก เรื่อง อังกติกอน (Antigone) ควบคู่การนำศพของพี่ชายที่เป็นกบฏไป
ฝัง แม้ว่ากรทำเช่นนั้นจะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายเหี้ยมบาดอันเป็นเหตุให้อังกติกอนต้องได้รับโทษทัณฑ์
ถึงชีวิตก็ตาม ในบทละครโศกนาฏกรรม (Tragic Drama) ของโทมัส เบคเก็ต และ
โทมัส มัวร์ ก็แสดงลักษณะของการถือแพ่งออกมาด้วยความเชื่อมั่นต่อกฎหมายที่สูงกว่า (Higher Law)

¹

John Rawls, "The Justification of Civil Disobedience,"

in Civil Disobedience : Theory and Practice, Hugo Adam Bedua, ed., P.250.

ในฝ่ายคริสต์ศาสนานิกายเพนเทกอสทอลิกแห่งนาซาเรธกับสวาก ไคสละ เลือดเนื้อและชีวิตเพื่อต่อต้านกฎหมาย
ซึ่งขัดต่อความเชื่อทางคริสต์ศาสนา ท้ายที่สุดแล้วยังได้สืบทอดกันต่อ ๆ มาโดยเฉพาะคริสต์ศาสนิกชน
นิกายควอเกอร์ (Quaker)

อย่างไรก็ตามผู้ที่ทำให้แนวความคิดของการคัดค้านแพร่หลาย ในความรู้สึกของคนรุ่นต่อ ๆ
มามากที่สุดก็คือ เฮนรี เดวิส โทโร จินตกรชาวอเมริกัน ผู้ซึ่งประกาศสงครามกับรัฐบาลที่ไม่
ยอมจ่ายภาษี เพราะไม่เห็นด้วยกับการกระทำที่ชั่วร้ายของรัฐบาลอเมริกันขณะนั้น

7.1 โทโร โทโรเชื่อว่ารัฐบาลเป็นเพียงเครื่องมือ ซึ่งประชาชนเลือกขึ้นมาเพื่อปฏิบัติ
ภารกิจตามความประสงค์ของประชาชน แต่บางครั้งรัฐก็ทำบางสิ่งที่ไม่ยุติธรรม และขัดกับ
เจตจำนงของประชาชน เช่น การกีดกันคนผิวดำ การปลอญให้มหาส เมื่อเป็นเช่นนี้
ประชาชนจึงไม่ควรร่วมมือกับรัฐกระทำการที่ไม่ยุติธรรม โทโรถือว่า

บุระไม่ใช่หน้าที่ของมนุษย์ที่จะต้องอุทิศตนเอง อย่างสุดจิตสุดใจในการกำจัดความ
ชั่วร้าย แต่อย่างน้อยเราคงไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนความชั่วเหล่านั้น และถ้าความ
ไม่เป็นธรรมจะเป็นธรรมชาติที่เลื่องไม่ไคสำหรับการศึกษาแก่นิจการของรัฐบาลก็ช่างมัน
เถอะ แต่ถ้าความจำเป็นอันนั้น มันเรียกร้องให้เรารวมเป็นศิวการสร้างความ
ยุติธรรมให้แก่ผู้อื่นแล้วละก็ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะต้องเบียดเบียนเสีย¹

โทโรได้ตั้งคำถามในหนังสือของเขาว่า เมื่อมีกฎหมายไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น เราควร
จะเชื่อฟังอย่างเต็มอกเต็มใจ หรือว่าเราควรจะขัดขืนโดยทันที การกระทำของเขาได้แสดงให้เห็น
เห็นอย่างชัดเจนว่า ควรจะขัดขืนต่อกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมในทันที ความคิดนี้ทำให้เขาเขียนจดหมาย
ภาษีให้แก่รัฐแมสซาชูเซต ตั้งแต่ปี 1842 โดยมีทงร่อให้ใครมาเป็นผู้นำในการประกาศสงคราม
อย่างสันติกับรัฐ ยิ่งไปกว่านั้นเขากลับเป็นผู้นำในการเรียกร้องให้ผู้คนถอนความสนับสนุนทั้งใน
ส่วนบุคคลและทรัพย์สินต่อรัฐแมสซาชูเซตหรือต่อรัฐบาลอเมริกัน เขายังยืนยันอีกว่า

¹ Henry D. Thoreau, "Civil Disobedience," in *Civil Disobedience: Theory and Practice*, Hugo Adam Bedau, ed. (New York : Pegasus Division of the BOBBS-Merrill Co., Inc., 1968), P.35.

ประชาชนยอมมีสิทธิต่อต้าน มีสิทธิสงวนความศักดิ์และมีสิทธิปฏิวัติ เมื่อรัฐบาลเป็น
ทรราช หรือขาดประสิทธิภาพ (Ineffective¹)
แต่การปฏิบัติของไทโรกระทำโดยไม่เสียเลือดเนื้อ ควบคุมการปฏิเสศการเสียภาษี ซึ่ง
เป็นการแสดงออกถึงการไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐ แม้ว่าการกระทำของเขาจะผิด
กฎหมาย จนทำให้เขาต้องติดคุก แต่เขายังเชื่อว่ามันไม่ใช่สิ่งที่น่าพึงปรารถนานัก
ถ้าเราจะปลุกฝังให้คนเคารพกฎหมายมากไปกว่าความยุติธรรม ไทโรจึงไม่เห็นด้วย
กับคนบางพวก เช่น ทหาร ซึ่งต้องยอมเชื่อฟังกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมทั้ง ๆ ที่การกระทำ
นั้น เป็นคอมโบธรรมของพวกเขา

7.2 คานธี

แม้ไทโรจะได้อธิบายเป็นต้นความคิดสำคัญของการก่อกบฏ แต่สำหรับผู้นำหลักการมา
ประสานกับการปฏิบัติอย่างใดคนหนึ่ง กลับเป็นวีรบุรุษชาวอินเดียมหาตมะคานธี และมาร์ติน
ลูเธอร์คิง พระอเมริกานี้โกรธผู้นำการต่อต้านการกีดกันผิวในอเมริกา

คานธีกำเนิดในวรรณะแพศย์ซึ่งมีฐานะปานกลาง แต่เขามีโอกาสเดินทางไปศึกษา
กฎหมายจนจบเนติบัณฑิตจากอังกฤษ หลังจากจบการศึกษาแล้ว คานธีได้เดินทางไปทำงาน ณ
อัฟริกาใต้ ในฐานะทนาย และที่นั่นเองเป็นจุดเริ่มต้นให้เขาเข้าไปพัวพันกับการเรียกร้องสิทธิ
อันชอบธรรมให้แก่ชาวอินเดียในประเทศนั้น จนกระทั่งได้ก้าวขึ้นไปเป็นผู้นำในการเรียกร้อง
เอกราชของอินเดียต่ออังกฤษ

ในอัฟริกาใต้สิทธิของชาวเอเชียโดยเฉพาะชาวอินเดียซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรรมกร ได้ถูก
กดขี่อย่างรุนแรงจากนโยบายกีดกันผิวของอังกฤษ กฎหมายซึ่งไม่เป็นธรรมต่อชาวเอเชียได้ถูก
ตราขึ้นมาบังคับใช้มากมาย เช่น Asiatic Exclusion Act ซึ่งมีหลักการว่า ชาว
เอเชียจะเข้ามาในอัฟริกาใต้ ต้องเสียค่าเข้าเมืองคนละ 3 ปอนด์ รวมทั้งไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของ
ที่ดิน เว้นแต่ที่ดินซึ่งรัฐบาลกำหนดไว้สำหรับชาวเอเชียโดยเฉพาะ และไม่มีสิทธิออกเสียง
ในการปกครอง เมื่อคานธีเดินทางไปถึงอัฟริกาใต้ เขาก็ได้ร่วมกับผู้นำอินเดียที่นั่น ตั้ง
"เนตาลอินเดียคองเกรส" อันเป็นสมาคมของชาวอินเดียซึ่งรวมตัวกันเพื่อความเป็นธรรม
ทางการเมือง คานธีได้เจรจากับรัฐบาลที่ประเทศอังกฤษยกเลิกกฎหมายนี้เสีย แต่ก็ไม่ประสบ

1

ความสำเร็จ

ดังนั้นเมื่อวันที่ 11 ก.ย. 1906 คานธีจึงเป็นผู้นำปฏิญาณตนว่า จะไม่ยอมปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินั้น และมีโอกาสเมื่อใดก็จะระงับทันที แต่จะยอมให้รัฐบาลลงโทษ ในฐานะเป็นผู้ทำผิดกฎหมาย และนี่เองสงครามทางหลักอหิงสา ระหว่างคานธีกับรัฐบาลอังกฤษก็ได้เริ่มขึ้น

เขาคือแห่งคอกกฎหมาย Asiatic Exclusion Act ควดยการนำขบวนชาวอินเดียผ่านชายแดนรัฐซานสวาล โดยไม่ยอมจ่ายภาษี 3 ปอนด์ตามที่กำหนดไว้ แต่ยอมรับอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดไว้แทน¹ ปรากฏว่าคานธีและชาวอินเดียจำนวนมากถูกจับซึ่งคุกอยู่ระยะหนึ่งก็ได้รับการปล่อยตัว แต่คานธีก็ยังมีเลิกต่อต้านความไม่เป็นธรรมซึ่งได้รับจากรัฐบาลอังกฤษ เพราะคานธีถือว่าถ้าหากรัฐบาลดำเนินนโยบายขัดกับความเห็นของประชาชน ประชาชนอาจจะต่อต้านอำนาจบริหารของรัฐบาลได้ และคานธีก็เลือกการต่อต้านแบบกษานต์ (Passive Resistance) ซึ่งชาวต่างประเทศมักจะมองว่าเป็นวิธีการของคนอ่อนแอ ที่ไม่สามารถทำรัฐประหารโดยการประทุษร้ายได้เพราะขาดอาวุธ แต่ในใจคิดประทุษร้ายรัฐบาลเสมอเมื่อมีโอกาส ฉะนั้นความเข้าใจการต่อต้านแบบกษานต์ของชาวผิวขาว จึงมีความปองร้ายแฝงอยู่ในตัว²

แต่คานธีเห็นไปคนละแง่ การที่เขาต่อต้านอำนาจรัฐบาลโดยมิได้คิดปองร้ายนั้น ไม่ใช่เพราะขาดอาวุธ แต่เพราะเห็นว่าหลักอหิงสา (ความรุนแรง, การปองร้าย) เป็นหลักของเกร็ดจวน การป้องกันหรือชิงสิทธิ์โดยอาศัยอาวุธ เหมาะสมกับสัตว์ ซึ่งยังเกี้ยวข้องอยู่ในนิมิจจาจาร ไม่เป็นทางดำเนินของผู้ถึงในสัมมาจาร ซึ่งถือความจริง ถึงจะมีอาวุธ คานธีจะไม่ยอมใช้อาวุธเป็นเครื่องมือ เพราะถือว่าสิทธิอันชอบธรรมนั้น สามารถชิงเอามาเป็นของตนเองได้ โดยอาศัยความจริงมีใจอาศัยอาวุธ

ดังนั้นคานธีจึงต้องการบัญญัติศัพท์ใหม่แทนการต่อต้านแบบกษานต์ว่า "สัจยเคราะห์"

¹ สวามี สัจยานันทบุรี, มหาตมคานธี ผู้ปฏิวัติอินเดีย (พระนคร :

โรงพิมพ์วิบูลย์กิจวพ.ศ. 2481, หน้า 115

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 126-7

อันหมายถึงชีวิตที่แสวงหาสัจธรรม (A Life Encompassing Search for Truth)
 คานธีกล่าวถึงลักษณะของหลักการสัจยเคราะห์ว่า " เป็นสิ่งที่แผ่ขยายมาจากสัจธรรม เพื่อรับ
 ใช้สัจธรรม แนวความคิด สำคัญในหลักสัจยเคราะห์ มี ๒ ประการด้วยกันคือ อหิงสา และ
 การทรมานตนเอง (Self - Suffering) ถ้าจำกัดความของอหิงสาก็คือความรัก (Love)
 หรือความไม่รุนแรง และความไม่เอารัดเอาเปรียบ (Non-Violence) คานธีเห็นว่า ถ้
 สัจธรรม (Truth) เป็นเป้าหมายที่มุ่งแสวงหา อหิงสาก็เป็นวิถี (Mean) ไปสู่เป้าหมาย
 นั้น กล่าวคือ สัจจะถูกทำให้รู้ได้โดยอหิงสา และ การปราศจากความเห็นแก่ตัวเท่านั้น

กล่าวกันว่าคานธีได้รู้จักคุณภาพของอหิงสาคั้งแรกในวัยหนุ่มของเขา เมื่อเขาได้
 กระทำความผิดโดยการรับประทานเนื้อสัตว์ และ โคนำความผิดนั้นไปสารภาพต่อบิคา ซึ่งเขาคาด
 ว่าคงจะถูกบิคาตำหนิ แต่ตรงกันข้ามบิคาซึ่งกำลังป่วยอยู่ โคนของหนายุตรด้วยเวทมนตร์แห่งเมตตาธรรม
 โดยมิว่ากล่าวอหิงสาให้สะเทือนใจ ทำให้คานธีได้รู้ถึงอำนาจแห่งเมตตาธรรม และความไม่ปอง
 ร้ายแห่งอหิงสา ว่าสามารถจะคิดแปลงปฏิวัติชีวิต และการกระทำของมนุษย์ได้อย่างไร ส่วน
 หลักการทรมานตนเองนั้นคานธีได้เหตุผลว่า การทรมานตนเองเป็นการแสดงความจริงใจและ
 ป้องกันอคติ แต่การทรมานตนเองนั้นต้องมีจุดหมายมิใช่เป็นการกระทำโดยเปล่าประโยชน์¹

คานธีใช้หลักสัจยเคราะห์โดยอาศัยวิธีการแบบอหิงสา ต่อต้านกฎหมาย Asiatic
 Exclusion Act จนเกิดการหยุดงานของกรรมกรอินเดียทั่วทวีปอเมริกาใต้ ขณะนั้นเกิดมี
 เหตุการณ์หยุดงานประท้วงของกรรมกรอังกฤษ คานธีจึงได้ยุติการหยุดงานชั่วคราว โดยให้
 เหตุผลว่าหลักการยธรรมอินเดียสอนไม่ให้ต่อสู้กับฝ่ายที่ตกอยู่ในความลำบาก เหตุการณ์ครั้งนึ
 นับเป็นผลดีต่อชาวอินเดียในอเมริกาใต้ เพราะทำให้รัฐบาลอังกฤษได้เข้าใจเจตนารมณ์ของชาว
 อินเดีย ผู้เรียกร้องหาความเป็นธรรมมากขึ้น จนเป็นเหตุให้รัฐบาลอังกฤษยอมยกเลิกพระราช
 บัญญัติจำกัดสิทธิชาวเอเชียอย่างเด็ดขาด ทั้งยอมให้ชาวอินเดียมีสิทธิเสมอด้วยฐานะพลเรือน
 (Civil Status) เท่าเทียมกับชาวอังกฤษเมื่อ ค.ศ. 1904

1 Elliot M.Zashin, Civil Disobedience and Democracy (New York :
 The Free Press, 1972), P.150.

แต่อย่างไรก็ตามสงครามอหิงสา ระหว่างชาวอินเดียและรัฐบาลอังกฤษในประเทศอินเดียยังไม่สามารถยุติลง เห็นชนทั้งที่อัฟริกา การต่อสู้คราวนี้เต็มไปด้วยอุปสรรคมากมาย เพราะอังกฤษไม่ยอมถอนมือที่ห่าง ๆ เนื่องจากอินเดียเป็นตลาดระบายสินค้าแหล่งใหญ่ของอังกฤษ และอุตสาหกรรมของชาวอินเดียในประเทศก็ต่างจากชาวอินเดียอัฟริกา การเจรจาต่อรองกับชาวหลวงผู้ปกครองอินเดียล้มเหลว แม้นคานธีพยายามให้การเรียกร้องโดยสันติวิธี คือให้ชาวอินเดียเลิกซื้อสินค้าที่มาจากอังกฤษ วิธีการนี้ทำให้ความเสียหายให้แก่อุตสาหกรรมอังกฤษอย่างมาก ขึ้นต่อไปก็เห็นว่า ประชาชนถอนความร่วมมือ คานธีได้ทำเป็นตัวอย่างด้วยการคืนมรดกศักดิ์สิทธิ์เทรียกูเฆ เซอนเรอินดีของเขา แต่หลักการไม่มีอะไรยังไม่เพียงพอที่จะโน้มน้าวรัฐบาลให้ดำเนินนโยบายที่สอดคล้องประชาธิปไตย ดังนั้นคานธีจึงเตรียมตัวประกาศการถือแพง แต่ได้เกิดการจลาจลที่เมือง - เจารโอราเสียก่อน เนื่องจากประชาชนทนต่อการคุกคามของเจ้าหน้าที่ไม่ไหว จึงพากันเข้าสถานีตำรวจและทุบตีเจ้าหน้าที่ ด้วยเหตุนี้คานธีจึงตระหนักว่าอินเดียยังไม่พร้อมที่จะใช้วิธีการถือแพง เขาจึงลดความตั้งใจเดิมในการประกาศถือแพงโดยรอกจนกว่าประชาชนจะมั่นคงอยู่ในหลักอหิงสา เขาได้ออกสั่งสอนประชาชนจนเชื่อมั่นว่าประชาชนจะยึดมั่นหลักอหิงสาได้แล้ว จึงประกาศถือแพงต่อกฎหมายภายใต้เงื่อนไขการนำประมวลของไปสักระยะเวลาหนึ่งคือโดยไม่ยอมจ่ายภาษีให้รัฐบาล ประชาชนในแคว้นต่าง ๆ ทั่วอินเดียได้ทำการถือแพงกันอย่างกว้างขวาง แต่แทนที่รัฐบาลจะเห็นถึงความไม่ชอบธรรมของกฎหมายนี้ กลับทำสถานการณ์เลวร้ายมากขึ้น โดยการปราบปรามประชาชนอย่างรุนแรง จับกุมผู้ถือแพงซึ่งคานธีก็รวมอยู่ในจำนวนนั้นด้วย และอันนี้เองทำให้ทศกัณฐ์ใจไว้ในประวัติศาสตร์ว่า นับเป็นครั้งแรกที่ลูกโลกกลายเป็นปฐมนิยสถานสำคัญของอินเดีย

คานธียอมให้ทางการคุมขังอยู่ในเรือนจำโดยมิขัดขืน เพราะเขาเห็นว่าผู้ถือแพงต่อกฎหมายจะบรรลุผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อไม่ยอมบิณฑลด้วยประการใดต่อทางการลงโทษ แม้นคานธีจะถูกจับก็ไม่ใช่อุปสรรคสำคัญของชาวอินเดียผู้รักความเป็นธรรม ประชาชนยังพากันดำเนินการต่อสู้

ภายใต้หลักถือหญิงสาวอย่าง เห็นยาวแนจนอังกฤษตกลงยกเลิกกฎหมายอันไม่เป็นธรรมฉบับนี้ รวมทั้ง
ตกลงคืนเอกราชให้แก่อินเดียอีกด้วย

7.3. มาร์ติน ลูเธอร์คิง

แม้ว่าจะมีการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของชาวมืดดำมานานแล้ว แต่วิธีการคือแพ่ง
ยังไม่ได้เข้ามาในข้ออย่างจริงจัง จนกระทั่งมีเหตุการณ์สำคัญในการชักชวนกฎหมาย ๒ ครั้ง^๑ คือ
ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1955 เมื่อสตรีมืดดำชื่อ นาง โรซา ปาร์ค ปฏิเสธที่จะมอบที่นั่งบนรถ -
โดยสารให้แก่คนผิวขาว จนถูกจับกุมและก่อให้เกิดการประท้วงของคนมืดดำ ต่อริ้เกิดโดยสาร
ในมอนโกนอรี อีกเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 1960 เมื่อคนมืดดำกลุ่มหนึ่งได้
ฝ่าฝืนกฎหมายเข้าไปนั่งหน้าเคาน์เตอร์ในร้านอาหารซึ่งห้ามคนมืดดำนั่ง เหตุการณ์ทั้ง 2 ได้ส่ง
ผลให้คนมืดดำมีความกระตือรือร้นในการเรียกร้องความเท่าเทียมกันระหว่างเชื้อชาติมากขึ้น โดย
การนำของขบวนการเรียกร้องสิทธิกลุ่มต่าง ๆ เช่น Congress of Racial Equality,
The Southern Christian Leadership Conference (SCLC)

การคือแพ่งในยุคแรก ๆ นี้ส่วนใหญ่ทำโดยบุคคลซึ่งโดยพื้นฐานแล้ว ไม่ใช่พวกสังคมนิยม
ทางศาสนาหรือพวกเคร่งศาสนาธรรม แต่เป็นพวกที่ยอมรับการคือแพ่งในแง่พุทธวิธี ซึ่งมีประสิทธิภาพ
สำหรับผู้นอนแอด ที่จะต่อสู้กับกำลังอาวุธและกลไกทางสังคมซึ่งถูกควบคุมโดยชนส่วนใหญ่ แม้ว่า
จะเป็นการยากที่จะกล่าวว่า การเรียกร้องความเป็นธรรมในทศวรรษนี้จะเป็นการคือแพ่งทั้งหมด
ก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่มักสังเกตการณ์ทางการเมืองสามารถบ่งชี้ได้ ก็คือ "วิธีการคือแพ่งนี้ได้
สร้างผลสะท้อนอย่างมีประสิทธิภาพต่อการปฏิรูปกฎหมาย"

ในขบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน มาร์ติน ลูเธอร์คิงนับว่ามีบทบาทเด่นที่สุดในฐานะ
ผู้นำชาวมืดดำต่อต้านความไม่เป็นธรรมทางเชื้อชาติ เขายอมรับว่าตนเองได้รับอิทธิพลใน
การใช้วิธีการคือแพ่งจากโทโร ขณะเป็นนิสิตที่วิทยาลัยแอดแลตต้า มอร์เฮาส์ คิง ได้อ่านผลงาน
ของโทโร เรื่อง "ความเรียงว่าด้วยการคือแพ่ง" (Essay on Civil Disobedience)
"ข้าพเจ้าได้อ่านหลายเที่ยว และด้วยความคิดถึงใล่ในความคิดเกี่ยวกับการปฏิเสธที่จะร่วมมือ

^๑

Hugo Adam Bedua, ed., Civil Disobedience : Theory and Practice

(New York : Pegasus Division of the BOBBS - MERRILL Co., Inc., 1968), P.51.

กับระบบที่เลวและมีคือเหตุที่นำให้เขาเข้าไปผูกพันกับทฤษฎีการต่อต้านโดยไม่ใช้ความรุนแรง¹
 ในข้อเขียนของเขาเรื่อง "จดหมายจากคุกเบอร์มิงแฮม" (Letter from Birmingham City)
 นั้น เป็นผลงานชิ้นสำคัญที่แสดงแนวความคิดของเขาทั้งในด้านการหลักการและวิธีการที่มีต่อการต่อสู้
 ซึ่งในหลายส่วนได้สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของ โทโร โทมัส เจฟเฟอร์สัน และ โทมัส อีควินัส
 ที่ติดต่อเขาได้เป็นอย่างดี คือ เห็นว่ามนุษย์ไม่เพียงต้องเชื่อฟังกฎหมายที่ยุติธรรมเท่านั้น แต่ต้อง
 มีความรับผิดชอบทางศีลธรรมในการไม่เชื่อฟังกฎหมายที่ยุติธรรมอีกด้วย กฎหมายไม่เป็นธรรม
 ในความคิดของเขา ก็คือ กฎหมายที่ทำให้ความเป็นมนุษย์ตกต่ำลง (Degrade Humanity)
 Personality) เช่น กฎหมายที่กีดกันเชื้อชาติ หรือกฎหมายที่ออกมาเพื่อบังคับชนกลุ่ม
 น้อย โดยที่เขาเหล่านั้นไม่มีสิทธิออกเสียง เป็นต้น คือ เห็นว่าเป็นหน้าที่ของเขา และชาว
 นิโกรทั้งหมด จะต้องต่อต้านกฎหมายอยุติธรรมเหล่านั้น "เพราะความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นบาง
 แห่ง บ่อนุ้ความศอกความยุติธรรมในทุก ๆ แห่ง และอะไรก็ตามที่กระทบต่อคนใดคนหนึ่งโดย
 ตรง บ่อนุ้กระทบโดยอ้อมต่อทั้งหมด"

ความสิ้นหวังต่อการเปลี่ยนแปลงกฎหมายอยุติธรรมตามช่องทางกฎหมาย เป็นเหตุผล
 สำคัญที่ผลักดันให้ถึงต้องใช้อการคือแห่ง คือ เห็นว่าชาวผิวดำไม่มีเวลารอคอยอีกแล้ว เพราะ
 เท่าที่มานา 340 ปี ชนผิวดำก็ยังไม่ได้รับสิทธิคามรัฐธรรมนูญ หรือสิทธิที่พระเจ้ามอบให้
 เลย และจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ได้เปรียบมักจะไม่ยอมสูญเสียอภิสิทธิ์
 ของตน และแม้ว่าปัจเจกบุคคลอาจจะยอมสละอภิสิทธิ์ เพื่อเห็นแก่ความยุติธรรม แต่ "กลุ่มชน
 มีแนวโน้มที่จะอยุติธรรมมากกว่าปัจเจกชน"

¹ Ibid., P.53

² Martin Luther King, Jr., " Letter From Bermingham Jail, "

in Political Obligation and Civil Disobedience : Readings, Michael P. Smith and Kenneth L. Deutch, eds., P. 56

³ Ibid., P. 56

7.3.1 ลักษณะ เคนีในการก่อแพงรอมารคิน ลูเซอรคิง ที่คล้ายคลึงกับคานธี

1. คึงยักหลักการไม่ใช้ความรุนแรง เช่นเดียวกับคานธี คือ ถัดว่าการไม่ใช้ความรุนแรงที่ไม่ใช่เป็นเพียงยุทธวิธี แต่เป็นหลักการที่จำเป็นเหมือนการถือศีลอย่างเคร่งครัด เพื่ยรแสงอาทิตย์ของนั้กักรนี้ คานธีรับมาจากศาสนาฮินดู และเซน แต่คึงรับมาจากคริสต์ศาสนา การรณรงค์ ที่เบอร์มิงแฮม เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความจริงใจ ต่อหลักการไม่ใช้ความรุนแรงของเขาได้เป็นอย่างดี เพราะเขาร่วมทอดทานตองเช่นสั้ดูจะว่าจะไม่ใช้ความรุนแรง รวมทั้งจะปฏิบัติทานภักุติ 10 ประการ อย่างเคร่งครัด

2. ยอมรับโทษเมื่อไ้ทำการขัดขืนกฎหมาย เช่นเดียวกับคานธี เขาเห็นว่า "ใครก็ตามที่ละเมิดกฎหมายอยู่คิธรรม ต้องทำอย่างเปิดเผยด้วยความรัก และยอมรับการลงโทษ" เขายอมรับบุคคลซึ่งมิใช่รวมได้กระทุ้นเค็้น เขาให้ขัดขืนกฎหมายอยู่คิธรรมเหล่านั้น ผู้เห็นและได้ชื่อว่าการพกกฎหมายอย่างสูงสุดแท้จริง"

หลักการของมารคินทั้ง 2 ข้อนี้ว่ามีอิทธิพลทางความคิด ต่อขบวนการเรียกร้องสิทธิของชนผิวดำ ทั้งในสมัยที่ตัวเขามิมีชีวิตอยู่และหลังจากที่เขาเสียชีวิตไปแล้ว แต่เนื่องจากความรุนแรงซึ่งเกิดจากขบวนการต่อต้านชนผิวดำ เช่น ขบวนการ กุคูลุกคาน (Ku Klux Klan) และการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ มีผลทำให้การยึดหลักการทั้ง 2 คตอนแคลนลง ผู้นำชนผิวดำบางคน เช่น มาลคอบ เอ็กซ์ ได้เรียกร้องให้ใช้ชีวิตป้องกันตนเองจากการใช้ความรุนแรงของชนผิวขาว ² แม้ว่าในระยะแรกขบวนการ SNCC จะไม่เห็นด้วยกับหลักการนี้ แต่ชนผิวดำเริ่มใช้ชีวิตป้องกันตนเองมากขึ้น จนทำให้ขบวนการ SNCC ก็จำต้องรับวิธีการดังกล่าว ในที่สุดเพราะพวกชนผิวดำจำนวนมากเริ่มสงสัยว่า "ทำไมพวกชนผิวดำจะต้องถูกคาดหวังให้เสียสละสิทธิอันสิ่งที่เป็นสิทธิของพวกเขาเอง เพื่อประโยชน์สุขของชาวอเมริกันอื่น ๆ"

1 Ibid ., P. 57

2 Elliot N. Zashin, Civil Disobedience and Democracy New York :

ซึ่งได้สาราญกับสิทธิโดยกำเนิดอยู่แล้ว¹ ดังนั้นแม้ว่าชนนิเวศส่วนใหญ่ยังยอมรับหลักการไม่ใช้
ความรุนแรง แต่พวกเขา ก็เริ่มปฏิเสธที่จะยึดถือว่าสิ่งนี้เป็นมาตรการที่ตายแล้ว

8. ข้อสรุป

ถ้าเราจะประเมินความสำคัญของบุคคลทั้ง 3 คือ โทโร คานธี และ มาร์ติน
ลูเธอร์ คิง จะเห็นได้ว่าโทโรมีอิทธิพลทางความคิดต่อทั้งคานธี และคิง กล่าวคือการใช้วิธีการ
ต่อสู้ของทั้ง 2 คน เป็นเพียงการตีความในหลักการต่อสู้ของโทโร แต่ก็นับว่าเป็นการตีความ
ที่มีความสำคัญมาก เพราะลำพังจากบทความและการปฏิบัติของโทโร ยังไม่มีความชัดเจนพอที่
จะแสดงถึงองค์ประกอบของการขัดขืนกฎหมาย ที่เรียกว่าการต่อสู้ได้ แม้ว่าเราจะยอมรับใน
เบื้องต้นไว้ก่อนแล้วว่า การปฏิเสธที่จะจ่ายภาษีของโทโร เป็นการต่อสู้ แต่เราก็น่าจะมีความ
คลุมเครือในหลายด้าน เช่น

8.1 การไม่ใช้ความรุนแรง (Non - Violence) เป็นหลักการที่สำคัญต่อการต่อสู้
เพียงไร เพราะโทโรเองไม่เคยพูดว่าตัวเองเป็นพวกสันตินิยม (Pacifist) และไม่เคย
พูดถึงลักษณะของการไม่ใช้ความรุนแรงในการกระทำของตนว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งยวดมากไปกว่า
นั้นเมื่อชาวอเมริกันกำลังตกใจ ต่อการก่อความรุนแรงของกัปตันจอนห์ บาวน ที่เคนซัสในปี 1856
และการจู่โจมที่ฮาร์เปอร์ เฟอริในปี 1859 โทโรกลับเขียนสนับสนุนการกระทำของบาวน² จึง
อาจสรุปได้ว่า โทโรไม่ใช่พวกสันตินิยม ดังนั้นการไม่ใช้ความรุนแรงอันเนื่องมาจากการไม่จ่าย
ภาษีของโทโร จึงดูเหมือนไม่ใช่เรื่องสำคัญที่โทโรคำนึงถึงมากนัก

8.2 การที่โทโรเข้าคุกนั้น เขาก็ไม่ได้แสดงให้เห็นว่า การยอมรับการลงโทษตาม
กฎหมายนั้นเป็นศีลธรรมพิเศษสำหรับผู้ก่อเหตุผิดปฏิบัติ ซึ่งลักษณะนี้ต่างจาก คานธีที่มักจะแสดงให้เห็น
เห็นทั้งในงานเขียนและการกระทำว่า การยอมรับการลงโทษเป็นเสมือนหลักศีลธรรม ซึ่งต้องยึดถือ

¹ Ibid., P. 169

² Hugo Adam Bedua, ed., Civil Disobedience: Theory and Practice,

กันอย่างเข้มงวด และเต็มใจยิ่ง. (บางคนถึงกับกล่าวว่า การที่คานธียอมถูกลงโทษตามกฎหมาย คือเหตุผลที่ทำให้การกระทำของคานธี เป็นการดื้อแพ่ง (Civil Disobedience) ไม่ใช่ อาชญากรรม (Criminal Disobedience) ¹

มีผู้วิจารณ์ว่าโทโรต้องรับโทษก็เพราะ เขาไม่สามารถหาวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงการรับโทษได้มากกว่า โทโรไม่ได้ให้เหตุผลใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องความสมควรของการรับโทษ หรือไม่รับมันเพียงแต่เกิดขึ้นเท่านั้นเอง ถ้าพิจารณาเช่นนี้ก็ดูจะไม่เอื้อเพื่อต่อโทโร เท่าไรนัก เพราะแม้เขาจะไม่ได้เสนอหลักการอะไรเป็นพิเศษ แต่การถูกจำคุกของเขา ก็มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาความการกระทำของ โทโรเหมือนกัน ดังที่เขากล่าวไว้ว่า "ถ้าคนซื่อสัตย์คนหนึ่งจะถูกขังคุกของรัฐ มันก็จะเป็นการเล็ดลอดของอเมริกา" ในความหมายนี้คือ โทโรคิดว่า ผลจากการจับกุมเขา จะกระตุ้นให้รัฐบาลได้คิดต่อการกระทำที่ผิดศีลธรรม และยอมทำให้เจ้าหน้าที่รัฐเกิดความละอาย จนปฏิเสธที่จะปฏิบัติหน้าที่นั้น อันจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน แม้ว่าโทโร จะไม่ยอมอธิษฐานสิ่งเหล่านี้ให้ลึกซึ้งอย่างที่เรากำลังต้องการ แต่สิ่งที่เรียกว่า พลังตัวของ การติดคุกเพื่อความเชื่อของพวกเขาน่าเป็นสิ่งที่อยู่ในความคิดของโทโร

8.3 จุดประสงค์ในการดื้อแพ่ง เป็นไปเพื่อการให้การศึกษาหรือเพื่อการปฏิบัติ เพราะ มักจะมีผู้อ้างเสมอว่าจุดหมายแรกของการดื้อแพ่ง "คือการให้การศึกษา" โทโรได้ประกาศไว้ว่าการไม่จ่ายภาษีของเขานั้น "ข้าพเจ้าทำมันเพื่อให้การศึกษาแก่เพื่อนร่วมชาติ" แม้ว่าการให้การศึกษาจะไม่ใช่วัตถุประสงค์แรก และจุดหมายเดียว เพราะส่วนหนึ่งในจุดหมายของโทโร ก็คือเพื่อให้ตนเองพ้นจากการสมรู้ร่วมคิดในการร่วมมือกับความอยุติธรรม และไม่ว่าการดื้อแพ่งของเขานั้นจะมีผลอย่างไรต่อการศึกษาก็ตาม แต่ไม่ต้องสงสัยเลยว่า การกระทำของเขามีความตั้งใจเพื่อให้การศึกษา

แม้จุดประสงค์ทั้ง 2 คือ การให้การศึกษากับการไม่ร่วมมือกับความอยุติธรรมของโทโรจะมีความเด่นชัด แต่มันก็ไม่สามารถบรรยายเจตนาทั้งหมดของเขาได้ เพราะในอีก

¹ Ibid., P. 19

แง่หนึ่ง เขาได้ประกาศถึงท่าทีของการปฏิวัติไว้ว่า "คนทุกคนสำนึกในสิทธิที่จะปฏิวัติ" และว่าขณะนี้ "บีได้เร็วเกินไปสำหรับคนเชื้อสายที่จะกบฏและปฏิวัติ" แม้โทโรว์ก็ค่อย ๆ แปรคำพูดนี้ไปเป็นการปฏิวัติอย่างสงบ เป็นอย่างกว้างที่โดยประชาชนไปสู่การ เคารพที่แท้จริงต่อปัจเจกชน มุ่งสู่รัฐซึ่งที่ยุติธรรมทุกคน และปฏิบัติต่อปัจเจกชนด้วยความมีดีเหมือนเดิมเป็นเพื่อนบ้าน แต่คำพูดของเขาอันดีเป็นคติพจน์ที่มีชื่อเสียงที่ว่า "ข้าพเจ้าเชื่อว่ารัฐบาลที่ดี คือรัฐบาลที่ไม่ปกครองเลย"² ทำให้นักวิจารณ์หลายคนในสมญาเขาว่า เป็นนักอนาธิปไตยผู้ยิ่งใหญ่แห่งอเมริกา แม้จะมีบางคนไม่เห็นด้วยกับสมญานี้ โดยเชื่อว่า แท้จริงแล้ว โทโรว์ไม่ได้เป็นนักอนาธิปไตยหรือนักปฏิวัติ มากไปกว่านักฝันถึงรัฐอุดมคติ เพราะภาพคนในรัฐของโทโรว์มิใช่ไม่ได้ถูกปกครองโดยกฎหมายใด ๆ หรือถูกปกครองโดยกฎหมายที่แต่ละคนต่างคิดขึ้นมาเอง หากแต่เป็นภาพชีวิตซึ่งการดำรงสืบทอดของรัฐบาลนั้น มีความหมายเพียงเล็กน้อยในคำเหนืชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายอันหลังก็ทำให้จุดประสงค์การก่อแห่งคลุมเครือไป ระหว่างการให้การศึกษาแก่การปฏิวัติ

8.4 ท่าทีโทโรว์ จึงคิดว่าการกระทำของเขาชอบธรรม (Justify) เรื่องนี้จะต้องพิจารณา 2 ข้อ คือ

- 8.4.1: เป้าหมายของการต่อต้านซึ่งได้แก่ ความยุติธรรมที่รัฐบาลเอื้อขึ้นมา
- 8.4.2: ขอบข่ายที่ารูปแบบของการก่อแห่ง (แทนที่จะใช้รูปแบบในกระบวนการกฎหมายหรือการต่อต้านที่รุนแรง) เป็นการตอบโต้ที่ถูกต้อง

โทโรว์ได้ใช้ความพยายามเพียงเล็กน้อยที่จะแสดงให้เห็นในข้อหลัง ส่วนในข้อแรกนั้น โทโรว์ได้แสดงให้เห็นว่า เป็นการเพียงพอแล้วจาก การที่แม้ชโฑทั้งประเทศ ถูกรุกรานอย่างไม่เป็นธรรม โดยกองทัพต่างชาติ และจากการที่ชาวอินเดียนที่มารองรับมรดกการกดขี่ทางชนชาติ

² Henry D. Thoreau, "Civil Disobedience, " in Civil Disobedience : theory and Practice Hugo Adam Redua, ed. P. 26

8.5 สำหรับ ไทโรแล้ว เขาได้แสดงให้เห็นว่าการคัดค้านโดยอ้อม (Indirect civil disobedience) ไม่ได้ชอบธรรมน้อยกว่าการคัดค้านโดยตรง (Direct civil disobedience) แต่ความคิดของเขาได้ก่อให้เกิดข้อถกเถียงอย่างมากจากนักกฎหมาย และนักปรัชญาหลายคน เช่น เอเบ ฟอร์ตัส (Abe Fortas) ก็ได้คัดค้านอย่างรุนแรงว่าการคัดค้านไม่มีทางชอบธรรม ถ้าไม่ได้ทำต่อตัวกฎหมายที่จะปฏิเสธ ซึ่งเราจะได้อภิปรายในเรื่องนี้กันต่อไปในบทอื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย